

Національний університет
«Одеська Юридична Академія»

Факультет прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

Кафедра криміналістики, судових експертиз
та поліграфології

Національний центр судових експертиз
при Міністерстві юстиції
Республіки Молдова

Міжнародна громадська організація
«Конгрес Криміналістів»

Одеський науково-дослідний
Інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО:
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ,
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ,
ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ»

м. Одеса

05 червня 2026 року

КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

5 червня 2026 р.

*Одеса
2026*

CRIMINALISTICS OF THE FUTURE: DIGITAL INNOVATIONS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, GLOBAL CHALLENGES AND THREATS

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

5 June 2026

*Odesa
2026*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 20 від 12 червня 2026 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №4 від 22 червня 2026 року)*

Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози: збірник матеріалів міжнар. наук.–практ. конф. (м. Одеса, 5 черв. 2026 р.) / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, В. Шепітько, Д. Колодін, А. Колодіна Л. Аркуша, та ін.]; Нац. ун-т «Одеська юридична академія», кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології; Національний центр судових експертиз при Міністерстві юстиції Республіки Молдова; Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, Міжнародна громадська організація «Конгрес криміналістів». Одеса: НУ «ОЮА», 2026. 564 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози», проведеної 5 червня 2026 року Національним університетом «Одеська юридична академія» за участю українських та іноземних науковців, судових експертів, представників правоохоронних органів, практиків, приватних експертів і здобувачів наукових ступенів. Матеріали присвячено криміналістичним інноваціям, цифровим технологіям, штучному інтелекту, розслідуванню злочинів у кіберпросторі, кримінально-правовим і кримінологічним викликам цифровізації, а також кримінально-процесуальним, оперативнорозшуковим та криміналістичним аспектам документування злочинів у цифровий час.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та дотримання принципів академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

© Автори статей, 2026

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 20, June, 12, 2026)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 4, June, 22, 2026)*

Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 5 June 2026) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, V. Shepitko, A. Kolodina, D. Kolodin, L. Arkusha, et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine; International Public Organization «Congress of Criminalists». Odesa: NU «OLA», 2026. 564 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats», held on 5 June 2026 by the National University «Odesa Law Academy». The conference brought together Ukrainian and foreign scholars, forensic experts, representatives of law enforcement agencies, practitioners, private experts and postgraduate researchers. The materials cover criminalistics innovations, digital technologies, artificial intelligence, expert support for justice, investigation of crimes in cyberspace, criminal law and criminological challenges of digitalization, as well as criminal procedure, operational-search and criminalistics aspects of documenting crimes in the digital age.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions and adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2026

© Authors of articles, 2026

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРОКУРАТУРИ ТА СЛІДСТВА
(КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ)
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ТА ПОЛІГРАФОЛОГІЇ
(м. Одеса, Україна)**

**NATIONAL UNIVERSITY «ODESA LAW ACADEMY»
FACULTY OF PROSECUTION AND INVESTIGATION
(CRIMINAL JUSTICE)
DEPARTMENT OF CRIMINALISTICS, FORENSIC EXAMINATIONS AND
POLYGRAPHOLOGY
(Odesa, Ukraine)**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ЮСТИЦІЇ
РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА
(м. Кишинів, Республіка Молдова)
NATIONAL CENTRE OF JUDICIAL EXPERTISE
MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
(Chişinău, Republic of Moldova)**

**ОДЕСЬКИЙ НАУКОВО–ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
(м. Одеса, Україна)
ODESA SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE
OF FORENSIC EXAMINATIONS
MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE
(Odesa, Ukraine)**

**МІЖНАРОДНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«КОНГРЕС КРИМІНАЛІСТІВ»
(Україна)
INTERNATIONAL PUBLIC ORGANIZATION
«CONGRESS OF CRIMINALISTS»
(Ukraine)**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ:

Сергій КІВАЛОВ – Президент Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., академік;

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ ОРГКОМІТЕТУ:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Денис КОЛОДІН – декан факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Лариса АРКУША – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор.

СПІВОРГАНІЗАТОРИ:

Ольга КАТАРАГА – директор Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії, д.ю.н.;
Пьотр ПЄТКОВИЧ – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
Дмитро КІШКО – директор Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України;
Антоніна ЧЕРЕМНОВА – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
Валерій ШЕПІТЬКО – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Дар'я МІНЧЕНКО – начальник відділу міжнародних зв'язків Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія», к.біол.н.;
Сергій СТАРОДУБОВ – декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Богдан ФАСІЙ – декан факультету судового та міжнародного права Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Євген ХИЖНЯК – декан факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент

- Віктор ЦИТРЯК** – заступник декана факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ГОЛОВА РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

ЧЛЕНИ РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Вікторія ГРИНЕВИЧ** – в.о. директора Центру поліграфологічних досліджень та тестування, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Ірина ПИШНЕНКО** – провідний фахівець відділу ліцензування, акредитації та забезпечення якості освіти, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК / УКЛАДАЧІ:

- Лариса АРКУША** – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
- Антоніна ЧЕРЕМНОВА** – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
- Пьотр ПЕТКОВИЧ** – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
- Валерій ШЕПІТЬКО** – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ЗМІСТ

Вступне слово С. Ківалова	36
Cuvânt de deschidere O. Cataraga	40
Вступне слово Д. Кішка	44
Вступне слово В. Шепітька.....	48

СЕКЦІЯ 1.

КРИМІНАЛІСТИЧНІ ІННОВАЦІЇ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЗЛОЧИННИХ ЗАГРОЗ

ALIYEV Bakhtiyar Abdurahman ogly.....	52
HISTORY AND DEVELOPMENT OF MODERN FORENSIC SCIENCE (CRIMINALISTICS) IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN	

CATARAGA Olga.....	60
VIITORUL EXPERTIZEI JUDICIARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI ÎN SPAȚIUL EUROPEAN	

АРКУША Лариса.....	64
ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ	

БАСАЛЮК Наталія.....	70
ЦИФРОВІ ТА СУДОВО–ЕКСПЕРТНІ ДОКАЗИ У ПРОЦЕДУРІ ЕКСТРАДИЦІЇ ОСІБ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ	

ВАРИНСЬКИЙ Владислав.....	74
ПРИНЦИП HUMAN OVERSIGHT У КРИМІНАЛЬНІЙ ЮСТИЦІЇ: АДАПТАЦІЯ СТАНДАРТІВ EU AI ACT В УКРАЇНІ	

ГРЕСЬ Юлія.....	79
ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ПОВЕДІНКОВОГО ПРОФАЙЛІНГУ ТА ЦИФРОВОЇ АНАЛІТИКИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	

ЗАГОРОДНІЙ Андрій.....	84
ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	

КАРАМАН Микола.....	89
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОСУДДЯ ЩОДО ЗЛОЧИНІВ АГРЕСІЇ ТА ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	
МИРОШНИЧЕНКО Юрій.....	93
ЦИФРОВА ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ	
НЕДАШКІВСЬКА Ольга, ГУНЬКО Олександр.....	97
ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СУДОВО–ЕКСПЕРТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ДОКАЗУВАННЯ, НОВІ ТЕХНОЛОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ПРАВОСУДДЯ	
ОСТАПЕНКО Артур.....	102
ТЕХНІКО–КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	
ПЛАТОВСЬКИЙ Сергій.....	106
ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛЕКЦІЙНИХ ТА ІСТОРИЧНИХ АВТОМОБІЛІВ В ПРАКТИЦІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬША	
САВЧУК Олена.....	110
ПОЧЕРКОЗНАВСТВО В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВІД КЛАСИЧНИХ ОЗНАК ДО НОВИХ МОДЕЛЕЙ ІДЕНТИФІКАЦІЇ	
САЛТИКОВ Олександр.....	114
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУДОВО–ЕКСПЕРТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ	
СИДОРЧУК Інна.....	117
РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ	
СМИРНОВ Максим.....	120
МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ В ДАРКНЕТ (DARKNET)	
ТУЛЯКОВ Вячеслав.....	124
ЄВРОПЕЙСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО З ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ: НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	

Аркуша Лариса

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології
Національного університету «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0422-6416>
E-mail: larisa_arkusha@ukr.net*

ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ

В тезах проаналізовано вплив ШІ на трансформацію організованої злочинності та роботу слідчих. Розглянуто «розрив швидкостей» між злочинцями та правоохоронцями. Досліджено правові засади застосування ШІ згідно з EU AI Act, проблеми доказування, алгоритмічну упередженість та необхідність розвитку експертиз на базі пояснюваного ШІ.

Ключові слова: штучний інтелект, цифрові докази, аналіз соціальних мереж, розслідування, злочин, судова експертиза, організовані злочинні угруповання.

Arkusha Larysa

*Doctor of Law, Professor,
Head of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and
Polygraphology,
National University «Odesa Law Academy»,
Odesa, Ukraine*

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE INVESTIGATION OF ORGANIZED CRIMINAL GROUPS

The theses analyze the impact of AI on the transformation of organized crime and the work of investigators. The «speed gap» between criminals and law enforcement is examined. The paper explores the legal framework for AI application under the EU AI Act, evidentiary issues, algorithmic bias, and the need for developing forensics based on explainable AI.

Key words: artificial intelligence, digital evidence, social network analysis, investigation, crime, forensic science, organized crime groups.

Стрімке впровадження технологій штучного інтелекту в різні сфери життєдіяльності людини докорінно трансформує архітектуру сучасної

злочинності, висуваючи безпрецедентні виклики перед органами досудового розслідування та судовими експертами. Організовані злочинні угруповання (ОЗУ) дедалі частіше відмовляються від жорстких ієрархічних моделей на користь гнучких, децентралізованих цифрових мереж, що функціонують у транскордонному віртуальному просторі. За таких умов традиційні криміналістичні методи виявляються малоефективними, оскільки електронні докази – листування у шифрованих месенджерах, транзакції у блокчейн–мережах, дані геолокації та записи інтелектуальних систем відеоспостереження – сьогодні становлять основу доказової бази у кожному другому кримінальному провадженні.

Проблема ускладнюється виникненням так званого «розриву швидкостей» між технологічним оснащенням транснаціональних кримінальних синдикатів та можливостями державних правоохоронних інституцій. Маючи у своєму розпорядженні значні фінансові ресурси, організована злочинність оперативно залучає провідних фахівців у галузі комп'ютерних наук та блокчейну, отримуючи доступ до передових інструментів автоматизації кримінальних процесів значно раніше за органи державної влади. Водночас рівень загальної кібербезпеки в державному та приватному секторах залишається незадовільним. За результатами окремих досліджень, близько 70% українських компаній у 2024 році не здійснювали інвестицій у кібербезпеку [4], що свідчить про низький рівень кіберзахисту бізнес–середовища (водночас такі дані мають обмежений характер, оскільки базуються на вибіркових опитуваннях і не відображають повною мірою реальну існуючу ситуацію у всіх секторах економіки). Це створює сприятливе середовище для масштабних кібератак та цифрового шахрайства.

У зв'язку з цим виникає об'єктивна потреба в інтенсифікації використання ШІ правоохоронними органами для обробки великих масивів інформації, подолання ризику «інформаційного перевантаження» та прогнозування злочинної діяльності. Проте впровадження алгоритмічних систем у сферу кримінального судочинства потребує ретельного теоретичного обґрунтування та розв'язання низки процесуальних проблем, пов'язаних із забезпеченням допустимості доказів, усуненням алгоритмічної упередженості та захистом фундаментальних прав людини.

Теоретико–правові та практичні засади інтеграції штучного інтелекту в криміналістичну науку та практику досудового розслідування досліджували у своїх працях як вітчизняні, так і зарубіжні автори. Загальні перспективи та ризики застосування технологій штучного інтелекту у криміналістиці висвітлено у наукових розвідках Д. Черваньової та О. Курман [11, С. 211–215]. Питання впровадження штучного інтелекту у кримінальне провадження з урахуванням необхідності дотримання процесуальних гарантій та збереження контролю людини над прийняттям рішень обґрунтовано у працях А. Піддубної та К. Божук [7, С. 234–238]. Окремі аспекти використання інтелектуальних систем у виявленні та аналізі злочинної діяльності, зокрема у сфері цифрових доказів, досліджувалися

О. Шевчуком та Н. Моргун [6, С. 95–100]. На особливу увагу заслуговують праці Г. Кучинської, присвячені розвитку цифрової криміналістичної експертизи та застосуванню штучного інтелекту в експертній діяльності [5, С. 126–131].

Водночас питання процесуального забезпечення допустимості цифрових доказів, отриманих за допомогою алгоритмів ШІ, в умовах вітчизняного кримінального процесу та прецедентної практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) залишаються дискусійними і потребують додаткової систематизації.

Для формування єдиного наукового підходу необхідно чітко визначити сутність ШІ в межах правового поля України. Згідно з Концепцією розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556–р [9], штучний інтелект визначається як організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів, досліджень і алгоритмів обробки інформації. Реалізація зазначеної Концепції, розрахована на період до 2030 року, передбачає створення сприятливих умов для використання ШІ в пріоритетних галузях економіки та державного управління. Цей курс було деталізовано у Концепції Державної цільової науково-технічної програми з використання технологій штучного інтелекту на період до 2026 року, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2024 р. № 320–р. [8], яка спрямована на системне впровадження технологій штучного інтелекту у наукову, економічну та безпекову діяльність держави.

У контексті міжнародно-правових стандартів ключовим орієнтиром для адаптації національного законодавства є Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2024/1689 від 13 червня 2024 року про встановлення гармонізованих правил щодо штучного інтелекту (EU AI Act), який набрав чинності 1 серпня 2024 року [10]. Цей документ визначає ШІ як машинобудовану систему, розроблену для функціонування з різними рівнями автономності, яка може демонструвати адаптивність після розгортання та генерувати вихідні дані (прогнози, рекомендації або рішення), що впливають на фізичне чи віртуальне середовище.

Регламент запроваджує ризик-орієнтований підхід, класифікуючи системи ШІ за чотирма рівнями ризику. Сфера правоохоронної діяльності підпадає під дію найсуворіших обмежень. Зокрема, з 2 лютого 2025 року Регламентом повністю заборонено використання систем ШІ, що несуть неприйнятний ризик для фундаментальних прав громадян [1].

Окрему процесуальну складність становить використання дозволених систем дистанційної біометричної ідентифікації (RBI) в реальному часі за винятковими обставинами. Відповідно до статті 5(1)(h) EU AI Act, таке застосування можливе лише за наявності попереднього дозволу судового органу (або незалежного адміністративного органу за умови підтвердження судом протягом 24 годин в екстрених випадках), обов'язкового проведення

фундаментальної оцінки впливу на права людини (FRIA) згідно зі статтею 27 та реєстрації системи в офіційній базі даних ЄС (стаття 71). При цьому застосування ШІ–технологій правоохоронними органами має будуватися на неухильному дотриманні принципів законності, справедливості, прозорості та обмеження цілей збору даних.

Розвиток інструментів генеративного ШІ після виходу моделі ChatGPT у листопаді 2022 року кардинально змінив тактичний арсенал ОЗУ. Маючи значний фінансовий потенціал, кримінальні мережі успішно впроваджують інноваційні моделі злочинного бізнесу, що дозволяє низькокваліфікованим кіберзлочинцям отримувати доступ до високотехнологічних інструментів проведення атак, що значно розширює коло потенційних зловмисників.

За даними Оцінки загроз серйозній та організованій злочинності в ЄС (EU–SOCTA 2025 [2]) та Оцінки загроз інтернет–організованій злочинності (ЮОСТА 2026 [3]), підготовлених Європолем, найшвидше зростаючим сегментом організованої злочинності є кібершахрайство. Тільки в межах ЄС сукупні збитки від таких схем у 2025 році сягали десятків мільярдів доларів США. При цьому штучний інтелект суттєво підвищує ефективність таких злочинів, забезпечуючи масштабованість, автоматизацію та персоналізацію шахрайських кампаній. Організовані злочинні угруповання дедалі активніше інтегрують цифрові інструменти, перетворюючи кіберзлочинність на високоприбуткову індустрію.

Крім того, технічний інструментарій сучасних ОЗУ включає: інтегровані програмно–апаратні комплекси, керовані алгоритмами ШІ, які дозволяють автоматично генерувати й надсилати тисячі повідомлень та здійснювати масові дзвінки з метою викрадення персональних даних, функціонуючи як транснаціональні ланцюги постачання; портативні технічні засоби, які імітують вишки мобільного зв'язку для несанкціонованого підключення мобільних пристроїв жертв та перехоплення трафіку й конфіденційної інформації; програми–вимагачі, де ШІ використовується для автоматичного сканування цифрових ланцюгів постачання, виявлення вразливостей і психологічного тиску на жертв без шифрування даних; автономні ШІ–агенти, здатні самостійно, без участі людини–оператора, вести повний цикл кримінальної діяльності – від пошуку вразливості системи до відмивання викрадених коштів через криптовалютні міксери.

Найбільш гострою доктринальною та практичною проблемою використання ШІ у кримінальному процесуальному доказуванні є проблема «чорної скриньки». Оскільки алгоритми глибокого навчання оперують мільйонами нелінійних параметрів у багатовимірних просторах, ні слідчий, ні прокурор, ні сторона захисту чи суддя не можуть простежити логіку формування кінцевого висновку машини. Це нівелює засади безпосередності дослідження доказів та обмежує право обвинуваченого на ефективний захист і справедливий судовий розгляд.

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у розробці детальних методичних рекомендацій щодо проведення судових цифрових експертиз із використанням пояснюваного штучного інтелекту, а також у

Секція 1. Криміналістичні інновації та штучний інтелект у стратегії подолання глобальних злочинних загроз

створенні вітчизняного спеціалізованого програмного забезпечення кримінального аналізу, адаптованого до вимог кримінального процесуального законодавства України.

Перелік використаних джерел:

1. European Commission. AI Act: Regulatory framework for artificial intelligence. Shaping Europe's digital future. 2025. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>.
2. Europol. European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment – The changing DNA of serious and organised crime (EU-SOCTA 2025). Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2025. URL: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/EU-SOCTA-2025.pdf>.
3. Europol. The evolving threat landscape. How encryption, proxies and AI are expanding cybercrime – Internet Organised Crime Threat Assessment (IOCTA) 2026. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2026. URL: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/IOCTA-2026.pdf>.
4. Кібератаки на бізнес України 2025: нові вектори загроз та захист. URL: <https://synchron.ua/cyberattacks-on-ukrainian-business-2025-uk/>.
5. Кучинська Г. Аналіз та оцінка доказів штучним інтелектом у кримінальному процесі. Судова експертиза. 2025. № 1. С. 126–131. DOI: <https://doi.org/10.32782/forensic.science.2025.1.17>. URL: <https://journal.srcif.com.ua/index.php/main/article/view/20>
6. Моргун Н.С., Шевчук О.О. Використання штучного інтелекту в оперативно-розшуковій діяльності. Аналітично-порівняльне правознавство. 2026. Т. 3, № 1. С. 95–100. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2026/02/17-2.pdf> DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.01.3.15>.
7. Піддубна А. В., Божук К. О. Штучний інтелект у кримінальному провадженні: сучасні виклики та правові перспективи. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. Т. 3. № 5. С. 234–238. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/342787>. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.3.36>.
8. Про схвалення Концепції Державної цільової науково-технічної програми з використання технологій штучного інтелекту в пріоритетних галузях економіки на період до 2026 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.04.2024 № 320–р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2024-p#Text>.
9. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556–р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p.#Text>.
10. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial

Intelligence Act). Official Journal of the European Union. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>.

11. Черваньова Д.А., Курман О.В. Застосування штучного інтелекту в криміналістиці: перспективи та ризики. Аналітично–порівняльне правознавство. 2025. Т. 3, № 3. С. 211–215. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/334719/323667> DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.3.31>